

Nieuwe Academie Utrecht

Berlijnexcursie

Augustus 2018

(Berlin Philharmonie, Richard Serra)

Studenten en docenten van de Nieuwe Academie Utrecht (NAU) bezochten Berlijn van 25 tot 30 augustus. Aanleiding was de Berlin Biennale.

We verbleven in een hostel van een kerk gelegen tussen de wijken Kreuzberg en Schöneberg, en huurden fietsen om de hoek. Het ontbijt werd geserveerd om 8.00u, gelijk met het luiden van de klokken voor de mis, dus daar werden we niet verwacht. Dagelijks fietsten we in kleinere groepjes, elk geadist door een van de docenten, naar onze bestemmingen. Frans ontpopte zich als stadsguerilla met sluiproutes en afstekers en tarte zelfs enkele rode lichten - Berlijn is een zeer diverse stad, met drukke en ook veel rustige straten, relatief ruim en met veel groen, vaak met een fietsstrook. Soms gingen we dwars door Potsdamerplatz tussen de bussen en toeristen. We zijn niemand echt kwijtgeraakt, af en toe was Jos even uit beeld als hij een foto nam, en zelfs Lotte met de taxi dook elke keer op het juiste moment weer op.

Zaterdag

Reisdag, de meesten arriveerden per trein, het laatste stukje met de taxi, enkele avonturiers kwamen met de bovengrondse metro.

Omdat onze groep te groot is voor de meeste restaurants ontstonden dagelijks heel natuurlijk diverse eetgroepjes, waarvan sommigen elkaar op goed geluk weer troffen in tijdelijk stamcafé Jonas. Ik kwam in een groep van ca. 12 voor diner bij de Tamil op de Kolonnenstrasse, die - hoewel volgens Jos en Guda eigenlijk altijd helemaal leeg - vrij snel prima maaltijden kon serveren. Daarna even naar café Jonas, alwaar soms een stevige wietlucht naar binnen waait - samen met de vele fietsen en toeristen in de stad een thuisgevoel dus.

Zondag

(Holocaust monument, Eisenman/Happold 2004)

Onderweg gestopt bij het Holocaust monument (herinnering aan de vermoorde Europese Joden). Suppoosten lopen rond om toeristen te manen niet op de blokken te klimmen voor hun selfies. De ritmiek van schaduw en licht in de ochtendzon is bepalend. Betonrot heeft al ingezet, en metalen banden om de blokken doen nu ook mee als deel van het kunstwerk.

DE BOROSCOLLECTIE

<https://www.instagram.com/boroscollection>

De derde selectie uit de Boroscollectie wordt getoond een voormalige bunker uit WO II en is ons eerste expositiebezoek. Deze hedendaagse kunstwerken op unieke locatie inspireerden velen. Van gouden eierdozen, zwarte bronzen molshopen, wieldoppen, flesjes water tot een levensgroot 2d paard van een internetafbeelding.

Maar de veelheid van werken en informatie (de rondleidingführer waren goed) gaf sommigen een benauwd gevoel in dit van historie topzware gebouw. We maken ons gekscherend zorgen over hoe de rest van de week te doorstaan na dit begin.

Helaas een fotoverbod in de Borosbunker, maar bijbleven een zwart blanco 'treintijdenbord' van Kris Martin, en grote en kleine schilderijen van Michel Majerus. Mijn aantekeningen blijken helaas onleesbaar.

HAMBURGER BAHNHOF

Een voormalig treinstation, waarin zowel moderne als hedendaagse kunst te zien is, en veel daarvan. Naar achteren wordt het leger, in een enorme hal een eenzame Who's Afraid of Red Yellow and Blue (helaas stanleymes niet mee, en lees ik thuis pas dat het idee van Barnett Newman was dat je er met je neus tegen ging staan). Achterin Bruce Nauman met een enorme installatie, een beetje insider art zoals hier ook een Joseph Beuys paviljoen is.

(Rainer Fetting, Van Gogh et mur V - 1978)

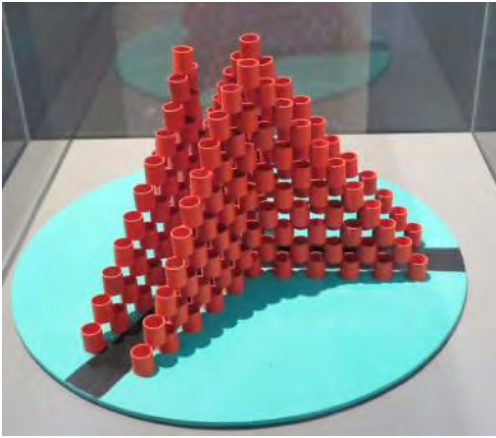
(Kurt Schwitters, een van zijn Merz objecten: Die Breite Schnurzel, 1923, op een reis met Jean/Hans Arp)

(Bruce Naumann, Room with My Soul Left Out, Room That Does Not Care, 1984)

(Jackson Pollock, Icarus, 1946, het jaar waarin zijn eerste drip-painting ontstond)

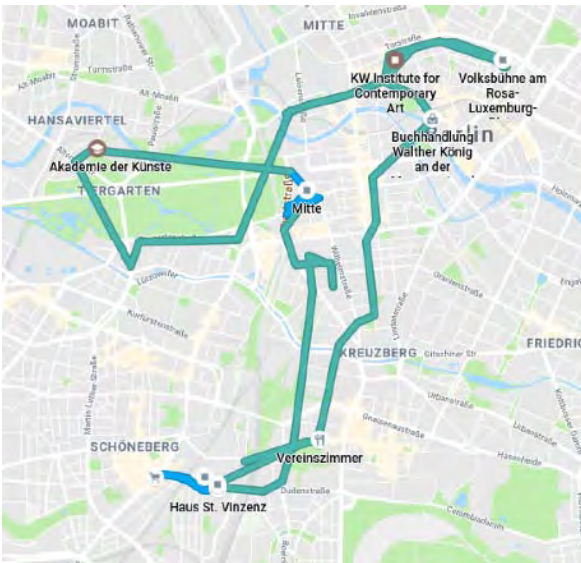

(pirámide, mathias goeritz 1969 - zou een NAU werkbepreking kunnen zijn; als object in de mexicaanse stad Torres de Mixcoac op flinke schaal uitgevoerd. Doet me denken aan Cristo's recente werk Mastaba in Londen)

Het weer is meer dan zomers, en we onderbreken de fietstocht in een biertuin, alwaar Roland zich ook bij ons voegt. Het laatste stuk door een park langs het spoor, en opeens zijn we thuis.

Ik eet met een klein clubje bij het tibetaans-nepalees restaurant in de Akazienstrasse alwaar men desgewenst ook aan een lage tafel op de vloer gezeten de maaltijd kan gebruiken. De kaart doet aan de Tamil denken. We bespreken stuk voor stuk alle docenten :)

Maandag

AKADEMIE DER KÜNSTE (BIENNALE)

We krijgen een rondleiding waarin het thema *We don't need another hero* van de Berlin Biennale wordt toegelicht: de kunstwerken vullen aan wat in de geschiedschrijving en in de culturele artefacten is weggelaten, en vullen in wat ontbreekt, voor alle onderdrukten wiens stem niet gehoord is. Beelden van

oude machthebbers zijn van hun sokkels gehaald, maar daar hoeft niet een nieuwe held op. Een beetje een allegaartje met kwalitatieve hoogte- en dieptepunten, waarin het thema belangrijker lijkt dan de noodzakelijkheid van de getoonde kunstwerken.

(Ana Mendieta)

(Patricia Belli. Doet me denken aan Louise Bourgeois, en Yayoi Kusama.)

(Oscar Murillo, volgens de gids door zijn forse marktprijs een uitzondering in de lijst van kunstenaars voor deze biennale)

KW (BIENNALE)

Frisse kunst met enkele hoogtepunten, verspreid over diverse vloeren en ruimtes.

(Dineo Seshee Bopape)

Een intrigerende installatie in rood licht die veel aandacht ontvangt van de bezoekers. Dat de palen op de grond er speciaal bij zijn gemaakt lijkt dan weer minder sterk.

(Portia Zvavahera)

Ook dit drieluik, met o.a. stempeltechnieken, valt goed in de smaak; misschien mede doordat dit werk zijn zeggingskracht niet uit de perfectie van de toegepaste technieken haalt.

(Lydia Hamann & Kaj Osteroth, *Admiring Elaine Sturtevant, The Razzle-Dazzle of Thinking*, 2015 - met rechts een Joseph Beuys 'vetstoel'.)

VOLKSBÜHNE (BIENNALE)

Las Nietas de Nonó, Ilustraciones de la Mecánica, 2016–18, documentation of the performance from 08.06.18, 10. Berlin Biennale, Volksbühne Pavillon, Berlin, courtesy Las Nietas de Nonó, photo: Timo Ohler

Hier bevindt zich een herenscenering van gemeenschapsproject Las Nietas de Nonó uit Costa Rica, eerder vonden hier voor de Biennale performances plaats, nu is het een raadselachtige verzameling objecten (o.a. een experimentele machine voor de vervaardiging van vegetarisch leer).

BUCHHANDLUNG WALTHER KOENIG

Deze boekhandel is een walhalla voor de kunstliefhebber (met goed gevulde portemonnee) met een zeer complete collectie, en ook menige uitgave door de boekhandel zelf.

Ik sluit me aan bij een groepje voor diner bij de Mexicaan in de Acasienstrasse, waar geen sombrero of cactus was te bekennen, wel tequila bij de rekening. Leuk aan deze reis is dat je met alle medestudenten makkelijk over het maken van kunst ervaringen, tips en frustraties kunt uitwisselen. Iemand merkt op uit de gesprekken op de reizen en excursies net zo veel op te steken als van de lessen aan de NAU zelf. Meegaan dus de volgende keer!

Dinsdag

Bij het ontbijt ontmoeten we een student theologie uit Kenia, die ons de vraag stelt wat het doel en de betekenis van moderne kunst is... Met een aantal studenten proberen we onze eigen vage gedachten te formuleren en over te brengen en gaandeweg neemt de hilariteit toe. Gelukkig moeten we op tijd bij de fietsen zijn.

GEMÄLDEGALERIE

72 grote en kleine zalen, 2 kilometer wandelen, 1000 werken over 9 eeuwen. De kleuren spatten van de eeuwenoude werken af. Ook zonder geïntimideerd te zijn door vakmanschap, compositie en (foto-)realisme (zie de lens-en-spiegel-theorie van David Hockney), is de pracht overweldigend, en van vele meesters heeft men meer dan 1 werk. Ik snap nu waarom het penselen-huismerk van de Action "Jan van Eyck" heet.

(Jean Fouquet, *Maagd met kind*, 1451!)

(Anton van Dyck - Marchesa Geronima Spinola, 1620)

(Botticelli - Venus, 1490)

DAIMLER CONTEMPORARY

Voor een merk met een saaie en degelijke uitstraling is dit een spannende collectie.

Discussie ontstaat of het hele fijne tekenwerk wel of niet uit een printer komt, bij goed kijken verraden kleine onregelmatigheden dat het handwerk is, wat het misschien wel imponerender maakt.

CENTER FOR ART AND URBANISTIC (BIENALE)

Blijkt gesloten op dinsdag! Komt goed uit want de lunch dreigt er weer bij in te schieten. Op de kasseien rammelt een boutje uit de rem van Marianne's fiets maar Tom weet het met een tie wrap (colsonbandje in het vlaams) en een sleutelringetje te fixen.

SAMMLUNG SCHARF-GERSTENBERG

(Jean Dubuffet)

Overval op het barretje voor iets te lunchen. Beneden veel Jean Dubuffet, die ik altijd graag mocht, maar nu iets sleets lijkt te hebben - of is het de koude in die zaal. Wel verrast Max Ernst opnieuw met divers werk. Het thema

'surrealisme' brengt lekker vage voorstellingen uit het onderbewuste.

(Hans Bellmer, La Poupée, 1936)

(Max Ernst, 1925. Een frottage, ook onderwerp van tekenles 2 van AnneMarie)

MUSEUM BERGGRUEN

Veel Picasso, vanaf jonge jaren tot het einde van zijn leven.

(Picasso, een voorstudie voor Demoiselles d'Avignon, 1907)

(Picasso, Nu Couché, 1963. Een condensatie van zijn stijl, op zijn 82e.)

Ook heel veel - misschien wel meer - Klee. Maar ja, je bent van ver gekomen, dus we zetten door.

(Paul Klee, Tempelgarten)

KOLBE MUSEUM

Voor wie de tong nog niet op de schoenen ligt - docenten en enkele die-hards - is er nog een toegift: expositie huis-annex-atelier van de kunstenaar Kolbe, en wel qua fietsrichting nog verder van huis weg. De rest zoekt op eigen houtje de weg terug door het drukke verkeer.

Ausstellungsansicht Georg Kolbe Museum: Volker März "Der Affe fällt nicht weit vom Stamm", © Caroline Prange

Diner bij de 2e vietnamees in de Akazienstrasse, heel zomers met de schuiframen open.

Bij Jonas werd het aardig druk, de (engelse) barvrouw maakte foto's van onze lege glazen bij de afwas, ik denk om haar collega's op social media te laten zien hoe hard ze moest werken.

Woensdag

ALTE NATIONAL GALERIE

We krijgen een rondleiding bij tentoonstelling Wanderlust met veel aandacht voor de voorstelling op de schilderijen. "Wat ontbreekt er?" vraagt de gids. "De vrouw..."

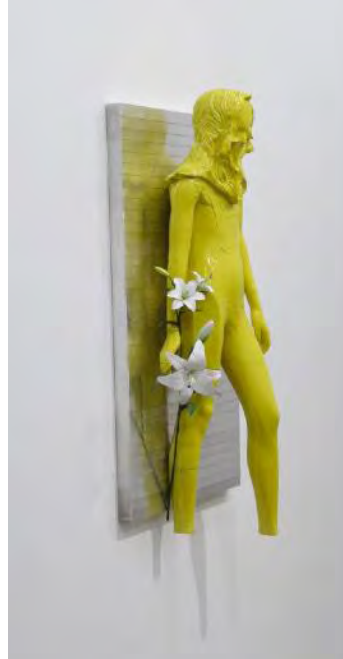
(Emil Nolde, *In Winter*. Tussen al deze romantiek gelukkig ook een expressionist)

(Ernst Kirchner, *Sertig Valley*, 1926, die grote invloed had op de groningse De Ploeg kring.)

GALERIE SPRÜTH MAGERS

Een enorme zaal met veel lege ruimte, midden in Berlijn.

(Andro Wekua's "Yellow Hold" 2017, neen r2d2 van Star Wars is echt anders)

(Senga Nengudi, *Performance Piece*, 1970)

NGBK - NEUE GESELLSCHAFT FÜR BILDENDE KUNST

Verbaast kijkt men op als wij met 30+ binnenstormen. "Hebben wij een rondleiding geboekt"!?)

(achterin Anna Uddenberg, te leen van Boros; vooraan *Forever Ride or Die*, GeoVanna Gonzalez 2018)

(Miriam Yammad, *Lucky Shishas*)

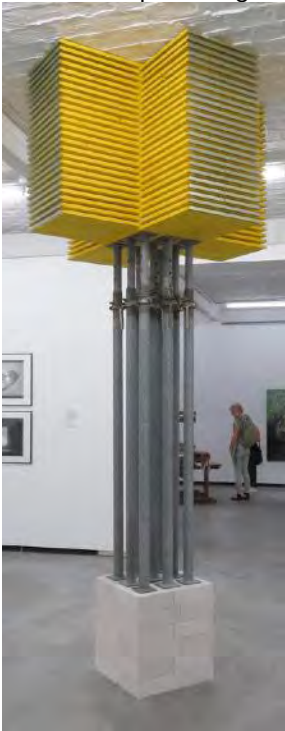
KÜNSTLERHAUS BETHANIEN

Kunstplek met frisse nieuwe dingen, nog niet alles tot volwassenheid gerijpt. Er hangt een formulier om je schilderijen in te leveren, die dan in repen gescheurd op een weefgetouw tot nieuwe werken gemaakt zullen worden.

(helaas kunstenaar niet meer te achterhalen)

De vermoeidheid heeft zich al even ingezet en het lukt niet meer de aandacht er echt bij te houden. Een late lunch bij de Italiaan op de brug.

(Eberhard Bosslet)

(foto Jos van Gessel)

TEMPELHOF

Picknick op de voormalige luchthaven Tempelhof, al dansend afgesloten met de trommelaars van een eindje verderop die Monique voor ons dichterbij haalde. We

bedanken de docenten en zetten de traditie voort om een ruime schenking voor een docenten-diner te doen. Wie nu nog niet moe is fietst een rondje van ca. 5 km op de landingsbaan.

Donderdag

Fietsen terugbrengen, inpakken, nog even rondhangen of een dagje stad, en dan met trein/auto/vliegmasjien weer terug. In het laatste koffiehuis passeren nog onderwerpen als klonen als de volgende fase voor menselijke voortplanting, de singulariteit van kunstmatige intelligentie, dat verlies en verandering wetten van het leven zijn, onderhoud van robothonden in Japan, computer generated art (<https://www.instagram.com/quasimondo/>) en de voorlopige hoogtepunten van de exposities.

(langs de spoorlijn, Berlijn verlatende)

En dat het allemaal heel goed was en de studenten de docenten zeer nadrukkelijk bedanken voor de vlekkeloze organisatie, en hun kennis, inzet en gezelschap.

Verslag door Erik Ykema